

Szőlőtermelő gazdaságok jövedelmezőségének vizsgálata a Tesztüzemi Rendszer 2005–2014-es adatainak tükrében

ÁBEL ILDIKÓ – HEGEDÚSNÉ BARANYAI NÓRA

Kulcsszavak: szőlő- és bortermeles, bevételarányos jövedelmezőség, termelésiérték-arányos jövedelmezőség, munkajövedelmezőség, nettó kötelezettségek.

JEL-kód: Q12.

ÖSSZEFOGLALÓ MEGÁLLAPÍTÁSOK, KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

A szőlő-bor ágazat jelenlegi helyzetének kialakulása több tényező együttes hatására vezethető vissza. Kimutatható a rendszerváltás gazdasági hatása, a világszintű túltermelés, a fogyasztás mérséklődése, a piaci igények változása, a szőlő- és bortermeles országok körének bővülése, valamint a pénzügyi helyzetet nehezítő gazdasági válság. A keleti piacok elvesztésével a borexport 70%-kal esett vissza. A támogatások csökkentek, az új piaci intézmények és irányítási struktúrák lassan alakultak ki.

Csökcent a szőlőtermő terület, az ágazatban az egyéni gazdaságok súlya nőtt, míg a társas gazdaságoké csökkent. A versenyképesség növelése korszerű technológiák bevezetését tenné szükségessé, amelynek azonban komoly akadálya a tőkehiány.

Kutatásunk célja megvizsgálni, hogy a 2005–2014 közötti időszakban, az EU-csatlakozást követően hogyan változott a szőlőtermelő gazdaságok jövedelmezősége üzemmagyság és vállalkozási forma szerint, valamint változott-e az ágazat szereplőinél a termelésiérték-arányos, az osztóke-, a sajáttőke- és a munkajövedelmezőség.

Elemzéseinket az Agrárgazdasági Kutató Intézet Tesztüzemi Rendszerének adatai alapján végeztük el.

Az ágazat egy hektárra vetített bruttó termelési értéke az összes gazdaságot tekintve 2011-ben volt a legmagasabb, az üzemi költségek is ebben az évben voltak a legmagasabbak, viszont a költségek emelkedése kisebb mértékű volt, mint a kibocsátásé. Ennek következtében az időszak második legjobb adózás előtti eredményét tudták realizálni a szőlő- és borágazat szereplői, adózás előtti eredmény tekintetében azonban a 2013. év volt a legkedvezőbb. Az alacsonyabb kibocsátást jóval kisebb költségek mellett valósították meg a termelők, így a 2013. év jövedelmezőségi mutatói a legjobbak.

A megtermelt jövedelmet vizsgálva elmondható, hogy az a különböző nagyságrendű vállalkozások esetében hektikusan alakult. A nagy gazdaságok számára a 2007. év volt a legkedvezőbb, ám ugyanezen év a közepeseknél a legrosszabb eredménnyel zárt. A kis gazdaságokban a legeredményesebb év 2013, míg ők a legnagyobb veszteséget 2010-ben könyvelhették el. A vizsgált időszak alatt a nagy és közepes szőlőtermelők nyereségesek voltak, a kis gazdaságok 3 évet veszteséggel voltak kénytelenek zárni.

BEVEZETÉS

Szőlészettel és borászattal 1989 előtt 30 állami gazdaság és 50 termelőszövetkezet foglalkozott. 2000-ben a közel 120 ezer szőlőtermelő háromnegyede 0,5 ha alatti területen gazdálkodott és a megtermelt szőlőt értékesítette. 2003 óta 15,1%-kal csökkent a szőlőtermő terület. Ez a visszaesés elsősorban a fehér szőlőfajták ültetvényeinek területében jelentkezik, amely 18,6%-kal csökkent, de a kékszőlők termőfelülete is 5,8%-kal lett kevesebb (*Hegyközségek Nemzeti Tanácsa, 2016*).

Az ágazat helyzetét mutatja, hogy már 2009-ben 10%-kal kevesebb bor készült, azonban így sem oldódott meg a borászatot terhelő túltermelés. A kedvezőtlen időjárás miatt 2010-ben az átlaghoz képest csupán feleannyi szőlő termelt és a minőség is elmaradt a szokásostól. A 2010–2014-es időszakot tekintve a korábban általánosnak tekintett 3–3,5 millió hektoliteres mennyiségtől elmaradva, a rosszabb években 2, kedvező időjárású években pedig 2,5 millió hektoliter körül alakult a termelés (*Hegyközségek Nemzeti Tanácsa, 2016*).

A felvásárlási árak közel kétszeresére emelkedtek, azonban a költségnövekedés miatt a gazdák zöme veszteséget termelt. A hazai piacon külföldi felvásárlók jelentek meg, akik szőlőt és mustot is kerestek, magas árat és azonnali fizetést ígérve, emiatt például az Egri borvidék szőlőtermésének 60%-a került más hazai borvidékre vagy külföldre. A szőlőt és a mustot is részben azért vásárolták fel, hogy feljavítsák saját termékeik minőségét. Ezen termékek egy része a hazai polcokon jelent meg idegen jellel. Magyarországon 2010-ben 1,645 millió hektoliter bor készült, az átlagos évjáratokban megszokottak a fele.

Az 1990-es évek második felében a kisgazdaságokban a borszőlőtermesztés költség- és jövedelemviszonyait vizsgálva megállapítható volt, hogy – az átlagos órabérrel számolt saját munkadíjat is figyelembe

véve – gyakorlatilag nem képződött jövedelem (*Popp, 2004; Radócné – Erdészné, 2000*). A szőlőtermesztés jövedelemtermelő képessége csak a minőség javításával és ebből következően az árak emelkedésével növelhető. A szőlő- és bortermelés piaci pozíciójának javításában kiemelt szerepet kap az ültetvénytelepítések támogatása és a pinceszövetkezetek alapítása (*Magda – Gergely, 2004; Radócné, 2008*).

A kertészeti kultúrákat vizsgálva 2007–2011 között legkevésbé a borszőlő hektárra vetített költsége emelkedett (5%). 2010-ben a rendkívül csapadékos időjárás miatt csökkentek a fajlagos hozamok. A borszőlő átlaghozama 2010-ben nem érte el az 5 t/ha-t, ami alig több mint a fele a 2008-as értéknek, 2011-ben pedig a tavaszi fagykarak okoztak termés kiesést (7,28 t/ha). Az értékesítési átlagár a borszőlő esetében a 2008. évi visszaesést (64,2 Ft/kg) követően 2011-re (90,6 Ft/kg) jelentősen nőtt, de ennek ellenére nem haladta meg a 2007-es (92 Ft/kg) árat (*Borbélyné et al., 2013*). Elmondható továbbá, hogy a szőlő-bor vertikumban az egyes piaci szinteken létrejött erőfölény is jelentősen befolyásolhatja az ár alakulását (*Varga, 2007*).

A 2007–2011-es időszakot tekintve az értékesítési ár kétszer nem fedezte a termelési költséget. 2010-ben volt az ágazat eredménye a legalacsonyabb (–171 882 Ft/t). A termelési költség 2010–2011 között 7,6%-kal nőtt, az önköltség viszont a termésátlag növekedése (4,88–7,28 t/ha) következtében csökkent (*Borbélyné et al., 2013*).

A minőségnek az árban történő elismerését nehezíti a vertikum szakaszainak – vagyis a szőlészeti és a borászat – szervezeti és tulajdonosi szétválása, tagoltsága. A legkiszolgáltatottabb helyzetben az alapanyag-előállítók vannak, a gazdálkodók számára a legnagyobb biztonságot a termékpálya minél magasabb szintjén való elhelyezkedés adná. Az előbbre lépéshez, azaz a termék minél magasabb fokú feldolgozásához tőke kell. Az állami támogatások szűkülése miatt

az uniós pályázatokból juthatnak forráshoz a termelők, azonban ezek zöme utófinanszírozású, tehát bizonyos mennyiségű saját tőke meglétét feltételezi (Erdész né et al., 2004).

A családi gazdaságok esetében a család megélhetését biztosító, illetve a fejlesztést fedező mértékű bruttó jövedelmet kell realizálniuk. A munka költsége a realizált bruttó jövedelem függvénye. A jövedelmezőséget és a bruttó jövedelem tömegét egyensúlyban kell tartani (Vági, 1996). Popp és szerzőtársai (2010) a termelői érdekeltség javítására a földalapú és az agrárfinanszírozási támogatások helyett az előírt feltételek teljesítéséhez kötött jövedelempótló támogatások bevezetését javasolják.

A kis és közepes élelmiszeripari vállalkozásoknak, valamint a magas hozzáadott értéket teremtő, munkaigényes ágazatoknak kiemelkedő szerepe van a vidéki lakosság megtartásában (Biró – Nemes, 2014). Fennmaradásukban és hatékony működtetésükben a szövetkezeseknek van nagy jelentősége, amelyek a termékek hozzáadott értékének növelésével átfognak az egész termékpályát. A pinceszövetkezetek megkönnyítik az integráció létrejöttét, az ellenőrzést, egyszerűsítik az adminisztrációt, valamint a gazdaságos eszközkihasználást. A termelői szövetkezesek érdekvédelmet is jelentenek, növelve ezzel az alkupozíciót, valamint az üzleti döntések megalapozásához szükséges információk beszerzése szempontjából is elengedhetetlenül szükségesek (Lakner et al., 2007). A jellemzően egy hektár szőlőterület alatti gazdálkodók (őstermelők) termelői vagy értékesítési szövetkezés, illetőleg integrátor nélkül nagyon kiszolgáltatottak (Radóczné, 2002; Radóczné – Györe, 2006). Ennek ellenére az integrációban való részvételi kedv gyengülése figyelhető meg, a termelői csoportok taglétszáma 2006 (2653 db) és 2012 (1288 db) között jelentősen csökkent (Szabó – Barta, 2014). A kistermelők rugalmatlanok, érdekképviseleti és érdekvédelemértékesítési esé-

lyük gyenge, az élelmiszeripar viszonylagos koncentráltóságával szemben esetenként kiszolgáltatottak (Ferenczi, 1995; Baranyai – Takács, 2010). A megoldás egyik alternatívája lehet az EU által is elismert termelői csoportok létrehozása, amelyek az összefogás, a szövetkezés előnyeit kihasználva ugyancsak alkalmasak a mélypontra került szőlőtermelés válságmegoldására. A termelői csoportok alkalmasak lehetnek a jelenlegi EU-szabályozás szerinti önálló feladatokra, mint például pályázatadás, közös marketing, piackeresés (Barócsi et al., 2008). Az Európai Unió jelenlegi termelői és szakmai szervezetei önkéntes alapon jöttek létre. Olyan szolgáltatást nyújtanak a termelőknek, amelynek segítségével a piaci igényeknek megfelelő minőségű szőlőt termeszthetnek (Popp, 2014).

Az ágazat ellenőrzését, összefogását, koordinálását, szabályozását az ágazati szereplők nagy száma (2005-ben 3486 db, 2013-ban 3071 db) megnehezíti. A szőlőültetvény művelése 2013-ban az egyéni gazdaságok 18, míg a gazdasági szervezetek 10%-ára volt jellemző (KSH, 2014).

Az egyéni gazdaságok által használt átlagos mezőgazdasági terület növekszik, miközben a gazdasági szervezetek esetében csökkenés tapasztalható (Valkó, 2014). Az elaprózódást elősegítette a szőlőültetvények szerkezetátalakításának és átállításának támogatása is, amelynek összege uniós forrásból 2013-ban 6312 millió forint, a szőlőültetvények kivágásának támogatása pedig 4 millió forint volt (Magyarország Kormánya, 2015).

Az Európai Bizottság 2006. június 22-én hozta nyilvánosságra a szőlő-bor közösségi szabályozás reformjára vonatkozó álláspontját. EK Tanácsi rendelet (Tanácsi rendelet, 2008) született a kivágási támogatásokról és a Nemzeti borítékok rendszeréről. Az ÚMVP I. tengelyéből a kertészet korszerűsítéséhez nyújtott támogatás 17,2 milliárd Ft, az ültetvények korszerűsítéséhez nyújtott támogatás 5,9 milliárd Ft volt (Biró et al., 2014).

A legfrissebb, 2016-os tisztított statisztikák szerint összesen 41 798 db gazdaság foglalkozott szőlőtermeléssel vagy borkészítéssel, 85,9% csak szőlőtermeléssel, 3,1% csak borkészítéssel, 11,0% pedig mindkettővel. A szőlőtermelés és a borászat kétvállal, annak ellenére, hogy a bortermelők négyötöde folytat szőlőtermesztést is. A megosztottságot annak figyelembevételével is jelentősnek kell tekinteni, hogy ez sokszor csak formai (*Hegyközségek Nemzeti Tanácsa, 2016*).

Magyarországon jelenleg az alább felsorolt támogatási források igényelhetők a szőlő- és bortermelők részére:

- szőlő-bor nemzeti támogatási program (EMGA);
- területalapú támogatás (EMGA);
- agrár-környezetgazdálkodási támogatás (2016-tól);
- beruházási támogatások (EMVA, 2016-tól);
- fiatal gazda támogatások (EMVA).

Éves szinten minimum 43 millió euró támogatás áll tehát az ágazat rendelkezésére. A támogatások körében a borászati beruházások és a szőlő-szerkezetátalakítás bírt meghatározó szereppel (*Hegyközségek Nemzeti Tanácsa, 2016*).

A mezőgazdaság és ezen belül a szőlő- és bortermelés versenyképességének növelése a korszerű technológiák alkalmazását igényli, amit fékez az élő munkaerő alacsony ára, a fekete- és a szürkefoglalkoztatás, valamint a tőkehiány (*Harangi-Rákos – Szabó, 2012; Popp, 2014*). Meg kell említenünk még a foglalkoztatás bővítésének szükségességét, amely elsősorban a magas hozzáadott értéket teremtő, munkaigényes ágazatok (kertészet, ültetvényes gazdálkodás) fejlesztésével érhető el (*Biró et al., 2014*).

CÉLKITŰZÉS – HIPOTÉZIS

Kutatásunk során arra kerestük a választ, hogy az EU-csatlakozást követő kilenc év alatt változott-e a szőlőtermelő gazdaságok

jövedelmezősége üzem nagyság és vállalkozási forma szerint, illetve hogyan változott az ágazat szereplőinél a termelésiérték-arányos, az ösztöke-, a sajáttőke- és a munkajövedelmezőség.

Hipotézisünk az volt, hogy a jövedelmezőség tekintetében üzem nagyság és társasági forma szerint különbségek mutathatók ki, valamint az eltérő méret nagyságú szőlőtermelő gazdaságok másként reagálnak az időjárás okozta gazdasági hatásokra.

ANYAG ÉS MÓDSZER

Vizsgálataink során a KSH és az AKI Tesztüzemi Információs Rendszere adatbázisára támaszkodtunk. Az elemzés alapját a tesztüzemi rendszer által szolgáltatott átlagadatok képezték. Az adatbázis a 4000 euró standard termelési értéket meghaladó, közel 110 ezer mezőgazdasági árutermelő gazdaságot képviselő 1900 tesztüzem adatait mutatja. A több mint 3000 szőlőtermelő gazdaságot 63 tesztüzem reprezentálja.

A módszertani háttér a gazdasági elemzés eszköztára szolgáltatja. Az esz-közellátottságot 2005 és 2013 között két szinten vizsgáltuk, egyrészt gazdaságtípusok (egyéni és társas gazdaság), másrészt a hektárban kifejezett üzemméret (kis < 5 ha, közepes 5–15 ha, nagy > 15 ha) szerint.

A vizsgálatok kiterjedtek a termelésiérték-arányos, az ösztöke-, a sajáttőke-, valamint a munkajövedelmezőség alakulására. A bruttó termelési érték a termelő, a szolgáltató, valamint az ezekhez kapcsolódó kiegészítő jellegű tevékenységek által előállított teljesítmények (értékesítési árbevétel, aktivált saját teljesítmények, egyéb bevételek) értéke. A bruttó termelési érték magában foglalja a termékekkel, a területtel kapcsolatos támogatásokat is. A termelésiérték-arányos jövedelmezőség az adózás előtti eredmény és az összes termelési érték aránya. Az ösztöke-jövedelmezőség számításakor az adózás előtti eredményhez hozzáadódnak a fizetett kamatok is. A saját tőke jövedelmezősége esetében az adózás előtti

eredményt a saját tőke százalékában fejezik ki, a munkajövedelmezőségnél pedig az adózás előtti eredmény és a személyi jövedelmek összegét viszonyítják az éves munkaerőegységhez. Az éves munkaerőegység a munkateljesítmény mértékegysége, amely egy teljes munkaidőben foglalkoztatott, teljes munkavégzésre alkalmas dolgozó éves munkaidő-teljesítménye munkaórában (2200 munkaóra/év). Az összehasonlíthatóság megteremtése miatt a mutatókat egy hektár mezőgazdasági területre vonatkoztatva mutatjuk be.

A vizsgálat során a változás számszerűsítéséhez dinamikus viszonyszámot, a szerkezet vizsgálatához megoszlási viszonyszámot alkalmaztunk.

EREDMÉNYEK

Az 1. táblázat tartalmazza az összes szőlőtermelő gazdaságra vonatkozó jövedelmezőségi mutatók értékeit.

A bruttó termelési érték vonatkozásában 2011-ben kiugróan magas értéket kaptunk. Ebben az évben a korai fagyok komoly károkat okoztak, azonban az árak emelkedése ezt a kedvezőtlen hatást kompenzálta. Tendenciáját tekintve a bruttó termelési érték hullámzó képet mutat. A vizsgált időszak első két évében növekedés, majd a 2007. évi enyhe visszaesés után ismét emelkedés tapasztalható. A legalacsonyabb értéket 2009-ben könyvelhette el az ágazat.

A szőlészet munkaerő-igényes ágazat, ezért nagyon fontos megvizsgálni a költségeken belül a személyi jellegű ráfordítások alakulását. Az egy hektárra vetített munkabér költsége szintén hektikusan változó képet mutat a vizsgált 10 év alatt. Kiugró értéket a bruttó termelési értékhez hasonlóan 2011-ben kaptunk. 2010-től a felmerült bérköltség jelentős növekedésnek indult, melynek egyik oka a minimálbér emelkedése.

Az üzemi költségeket elemezve megállapítható, hogy szintén a 2011. évi érték a legmagasabb. 2007-ben és 2009-ben sikerült

az üzemi költségeket leginkább visszafogni, ennek következtében egy hektárra vetítve 1000 Ft alatti értéket regisztrálhattunk, ezek az évek azonban a bruttó termelési érték tekintetében is alacsony értéket mutatnak.

Az adózás előtti eredmény szempontjából kedvezőtlennek a 2005., 2009. és 2010. évek mondhatók, melynek oka az alacsony hozam és a magasabb üzemi költség. 2011-ben a magas termelési érték mellé magas költségek is társultak, így az adózás előtti eredmény tekintetében ez az év nem mondható kiemelkedőnek. Egy hektárra vetítve a legmagasabb adózás előtti eredményt 2013-ban könyvelhették el a szőlőtermelők, amely a 2012. évihez képest alacsonyabb termelési érték mellett a költségtakarékos gazdálkodásnak köszönhető.

A termelésiérték-arányos jövedelmezőség mutató kedvező értékei olyan évekhez kötődnek, amikor a bruttó termelési érték nem volt kiemelkedő, a takarékos költség-gazdálkodásnak köszönhetően azonban 2007-ben és 2013-ban a mutató értéke 20 fölé emelkedett. 2009–2010. évben tapasztaltuk a legalacsonyabb jövedelmezőséget, a mutató értéke alig emelkedett 5 fölé, ami azt jelzi, hogy az adózott eredmény a bruttó termelési érték mindössze 5%-a. Ennek oka 2009-ben az alacsony termelési érték, 2010-ben pedig a mérsékelt termelési értékhez társuló magas üzemi költség.

Az össztőke és a saját tőke jövedelmezősége tendenciájában a termelésiérték-arányos jövedelmezőséget követi.

A munkajövedelmezőség vizsgálata a munkaigényes ágazatok esetében kiemelten fontos. A munkaerő a legmagasabb jövedelmet 2013-ban termelte, ekkor volt a legmagasabb az adózás előtti eredmény és a kifizetett személyi jövedelem is jelentős összegű volt.

Vizsgálat tárgyává tettük, hogy a szőlőtermelő gazdaságok jövedelmezőségi mutatói gazdálkodási forma szerint milyen eltéréseket mutatnak (2. táblázat).

I. táblázat
Szőlőtermelő gazdaságok jövedelmezőségi mutatói (összes gazdaság)

Megnevezés	Mértékegység	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Bruttó termelési érték	1000 Ft/ha MT	1 451,6	1 744,2	1 118,1	1 231,7	961,9	1 485,9	3 508,3	2 074,3	1 744,9	1 556,1
Személyi jellegű ráfordítások	1000 Ft/ha MT	250,5	272,8	186,3	228,9	208,5	284,2	395,1	327,5	333,2	328,7
ebből: bérköltség	1000 Ft/ha MT	178,6	206,5	141,4	170,9	154,8	213,2	295,2	254,7	257,2	249,8
személyi jellegű egyéb kifizetések	1000 Ft/ha MT	18,8	6,7	1,9	6,6	9,2	12,3	20,5	12,5	11,4	14,6
Üzemi költségek a mg.-ban összesen	1000 Ft/ha MT	1 277,1	1 458,9	851,9	1 025,7	902,3	1 388,3	3 145,0	1 827,0	1 311,4	1 250,2
Adózás előtti eredmény	1000 Ft/ha MT	92,4	267,4	277,9	206,0	49,9	85,1	300,4	230,9	407,5	292,7
Saját tőke	1000 Ft/ha MT	3 730,8	4 066,1	2 683,1	3 845,9	3 634,2	4 465,5	5 450,0	5 449,4	5 438,3	5 381,4
Termelésiérték-arányos jövedelmezőség	%	6,4	15,3	24,9	16,7	5,2	5,7	8,6	11,1	23,4	18,8
Össztőke jövedelmezősége	%	3,0	5,3	7,5	4,9	1,6	2,0	5,2	4,0	6,5	4,9
Saját tőke jövedelmezősége	%	2,5	6,6	10,4	5,4	1,4	1,9	5,5	4,2	7,5	5,4
Munkajövedelmezőség	1000 Ft/ÉME	1 078,4	1 803,0	2 153,6	1 801,1	1 229,2	1 580,9	2 301,8	2 252,7	3 206,1	2 768,0

Forrás: AKI Tesztüzemi Rendszer adatai alapján

Az egy hektárra jutó bruttó termelési érték tekintetében a társas vállalkozások magasan túlszárnyalják az egyéni gazdaságokat. Társas gazdaságok esetében a legkedvezőbbnek a 2011-es, az egyéni gazdaságok esetében pedig a 2013-as év volt mondható.

Személyi jellegű ráfordítások vizsgálatakor el kell mondani, hogy az egyéni gazdaságok esetében egyrészt a segítő családtag mint nem fizetett munkaerő torzíthatja az összehasonlítást, másrészt a gazdák a jövedelmüket az év végi eredményből veszik ki. Részben a fent említett okoknak köszönhetően az egyéni gazdaságok esetében jóval alacsonyabb bérköltség mutatható ki, mint a társas gazdaságoknál. A személyi jellegű egyéb kifizetésekkel hasonló a helyzet, mivel a béren kívüli juttatások nyújtotta lehetőségekkel az egyéni vállalkozók általában nem élnek.

Az üzemi költségek a személyi jellegű ráfordításokkal azonos tendenciát mutatnak. Az egyéni gazdaságok az alacsonyabb bruttó termelési értéket lényegesen alacsonyabb költségekkel termelik meg. Ennek oka, hogy a társas gazdaságokban jellemző az általános költségek felmerülése.

Az adózás előtti eredményt vizsgálva elmondható, hogy a társas vállalkozások a vizsgált időszak egészére vonatkozóan pozitív eredményt realizálhattak, míg az egyéni gazdaságok esetében 2005 veszteséges volt. A társas gazdaságok termelését magasabb költségek terhelik, de a bevételeik is jóval magasabbak, így az eredményük meghaladja az egyéni gazdaságokét. Ez alól egyetlen év, 2012 jelentett kivételt.

A termelésiérték-arányos jövedelmezőség tekintetében egyértelműen az egyéni gazdaságok vannak a legkedvezőbb helyzetben. Ez alól kivételt 3 év jelentett (2005, 2007 és 2010), amikor negatív vagy nagyon alacsony volt az adózás előtti eredmény.

Az alacsonyabb termelési érték és üzemi költség mellett arányaiban kedvező adózás előtti eredményt realizálhattak az egyéni

gazdaságok: 2014-ben a bruttó termelési érték a 30%-a, az adózás előtti eredmény pedig a 73,5%-a volt a társas gazdaságokban regisztrált hasonló mutatók értékének.

Az összítőke és a saját tőke jövedelmezősége a vizsgált időszakban a társas gazdaságoknál volt a kedvezőbb, aminek oka a magasabb adózás előtti eredmény. Tendenciáját tekintve a termelésiérték-arányos jövedelmezőség változását követi e két mutató értéke.

A munkajövedelmezőség mutató a társas gazdaságok esetében magasabb, aminek oka, hogy ezen gazdálkodók körében magasabb a személyi jellegű ráfordítások értéke és az adózás előtti eredmény. Az egyéni gazdálkodók jóval kevesebb jövedelmet vesznek ki a vállalkozásukból, valamint a nem fizetett segítő családtag munkája is befolyásolja a mutató értékét.

Kutatásunk során a szőlőtermelők körében mezőgazdasági területben kifejezett méretnagyság szerint is megvizsgáltuk a jövedelmezőség alakulását (3. táblázat). A nagygazdaságok túlnyomó többsége társas vállalkozás, a kisgazdaságoké pedig egyéni gazdaság, a közepes méretnagyságban is a társas gazdálkodási forma a jellemzőbb.

Az egy hektár mezőgazdasági területre jutó bruttó termelési érték a nagygazdaságok esetében a legmagasabb. Ez alól egyetlen év, 2006 jelent kivételt, amikor a közepes gazdaságok termelése meghaladta a nagygazdaságokét. A kisgazdaságok teljesítménye a vizsgálat utolsó 4 évében meghaladta (2014-ben 45%-kal) a közepes gazdaságokét.

A nagygazdaságok esetében a kiemelkedő termelési érték magas üzemi költségekkel párosul. A kisgazdaságoknál az utolsó 4 évben nemcsak a teljesítmény, hanem a felmerült üzemi költségek is meghaladták a közepes méretnagyságúaknál regisztrált hasonló értékeket. A termelési költségek alakulása a nagygazdaságokhoz viszonyítva 2014-ben a közepeseknél 54%, a kicsiknél pedig 107%. Elmondható tehát, hogy a

2. táblázat
Egyéni és társas gazdaságok jövedelmezőségi mutatói

Mutató	Mértékegység	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Egyéni gazdaság											
Bruttó termelési érték	1000 Ft/ha MT	549,5	800,0	767,0	825,6	596,7	0,2	894,2	956,8	1 138,8	940,2
Személyi jellegű ráfordítások	1000 Ft/ha MT	116,8	129,8	143,7	141,9	127,8	123,7	143,3	156,8	170,1	155,7
ebből: bérköltség	1000 Ft/ha MT	96,3	107,7	112,3	113,1	100,2	66,9	113,5	124,4	135,8	124,5
szem. jell. egy. kifiz.-ek	1000 Ft/ha MT	0,3	0,0	0,3	0,1	1,6	90,2	1,2	0	0,3	0
Üzemi költségek összesen	1000 Ft/ha MT	547,1	645,1	627,0	659,3	545,3	83,1	658,8	714,2	731,3	667,8
Adózás előtti eredmény	1000 Ft/ha MT	-6,6	146,9	136,6	163,3	38,8	-35,7	217,2	234,0	399,4	266,3
Saját tőke	1000 Ft/ha MT	2 551,3	2 357,4	2 331,2	2 693,2	2 326,2	2 784,9	2 909,7	3 375,9	3 660,5	3 566,7
Termelésiérték-arányos jövedelmezőség	%	-1,2	18,4	17,8	19,8	6,5	-5,5	24,3	24,5	35,1	28,3
Össztőke jövedelmezősége	%	-0,1	5,5	5,2	5,4	2,0	-0,6	7,2	6,5	10,0	7,1
Saját tőke jövedelmezősége	%	-0,3	6,2	5,9	6,1	1,7	-1,3	7,5	6,9	10,9	7,5
Munkajövedelmezőség	1000 Ft/ÉME	367,4	1 037,1	1 244,5	1 283,8	834,6	510,3	1 949,2	2 093,0	3 073,7	2 349,1
Társas gazdaság											
Bruttó termelési érték	1000 Ft/ha MT	3 344,9	3 586,3	2 572,1	2 177,6	1 985,4	3 255,5	9 674,3	4 435,3	3 304,1	3 178,3
Személyi jellegű ráfordítások	1000 Ft/ha MT	531,0	551,9	362,6	431,7	434,9	567,4	989,2	688,4	753,0	784,2
ebből: bérköltség	1000 Ft/ha MT	351,1	399,0	261,6	305,5	307,9	417,9	723,7	530,0	569,6	579,7
szem. jell. egy. kifiz.-ek	1000 Ft/ha MT	57,5	19,7	8,7	21,9	30,5	31,3	66,0	38,8	40,0	52,9
Üzemi költségek összesen	1000 Ft/ha MT	2 809,2	3 046,6	1 783,1	1 879,0	1 902,9	2 909,3	9 009,5	4 178,1	2 804,0	2 783,6
Adózás előtti eredmény	1000 Ft/ha MT	300,0	502,5	863,0	305,3	81,0	341,5	496,8	224,2	428,2	362,3
Saját tőke	1000 Ft/ha MT	6 206,3	7 399,5	4 140,2	6 530,8	7 300,7	8 032,0	11 442,3	9 830,5	10 012,1	10 160,4
Termelésiérték-arányos jövedelmezőség	%	9,0	14,0	33,6	14,0	4,1	10,5	5,1	5,1	13,0	11,4
Össztőke jövedelmezősége	%	4,7	5,2	10,0	4,4	1,3	3,6	4,2	2,3	3,6	3,1
Saját tőke jövedelmezősége	%	4,8	6,8	20,9	4,7	1,1	4,3	4,3	2,3	4,3	3,6
Munkajövedelmezőség	1000 Ft/ÉME	2 228,1	2 996,8	6 429,4	3 053,9	2 211,5	3 013,3	2 586,6	2 429,7	3 400,6	3 394,1

Forrás: AKI Tesztüzemi Rendszer adatai alapján

Szőlőtermelő gazdaságok jövedelmezőségi adatai méretnagyság szerint

3. táblázat

Mutató	Mértékegység	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Nagy gazdaságok											
Bruttó termelési érték	1000 Ft/ha MT	2 055,4	1 860,0	1 471,8	1 622,1	1 052,2	2 002,9	5 601,8	2 892,7	2 107,4	1 895,8
Személyi jellegű ráfordítások	1000 Ft/ha MT	390,7	402,9	201,2	317,8	248,1	373,3	596,3	462,6	458,5	439,3
ebből: bérköltség	1000 Ft/ha MT	266,6	298,4	151,0	229,6	179,2	278,0	442,9	361,3	351,5	329,6
személyi jellegű egyéb kifizetések	1000 Ft/ha MT	39,6	11,6	3,1	12,0	13,2	16,5	32,7	19,7	17,9	23,8
Üzemi költségek összesen	1000 Ft/ha MT	1 725,0	1 622,5	1 010,2	1 367,0	999,1	1 816,6	5 109,0	2 664,4	1 632,9	1 488,6
Adózás előtti eredmény	1000 Ft/ha MT	191,4	221,7	488,6	256,9	40,8	174,5	396,5	201,1	429,0	385,9
Saját tőke	1000 Ft/ha MT	4 990,7	5 597,2	3 020,9	5 183,4	4 337,0	5 561,9	7 360,9	6 926,5	6 916,0	6 824,3
Termelésiérték-arányos jövedelmezőség	%	9,3	11,9	33,2	15,8	3,9	8,7	7,1	6,9	20,4	20,4
Ösztöke jövedelmezősége	%	4,0	3,7	9,6	4,7	1,3	3,0	5,1	2,9	5,5	5,2
Saját tőke jövedelmezősége	%	3,8	4,0	16,2	5,0	0,9	3,1	5,4	2,9	6,2	5,7
Munkajövedelmezőség	1000 Ft/ÉME	1 962,4	2 127,0	4 126,2	2 764,3	1 619,5	2 491,4	2 724,1	2 446,5	3 834,7	3 961,3
Közepes gazdaságok											
Bruttó termelési érték	1000 Ft/ha MT	1 151,2	2 023,3	786,9	961,9	947,3	834,4	973,3	934,7	1 176,5	1 071,4
Személyi jellegű ráfordítások	1000 Ft/ha MT	164,5	171,5	156,4	145,5	176,5	140,5	132,9	147,8	156,4	162,4
ebből: bérköltség	1000 Ft/ha MT	125,4	132,2	120,9	112,7	133,6	104,5	99,0	110,3	119,5	122,9
személyi jellegű egyéb kifizetések	1000 Ft/ha MT	3,8	3,0	1,5	2,7	7,0	9,0	8,0	5,3	5,3	5,4
Üzemi költségek összesen	1000 Ft/ha MT	1 042,6	1 604,3	724,5	738,8	858,3	737,6	734,3	668,8	805,7	810,9
Adózás előtti eredmény	1000 Ft/ha MT	60,3	392,7	58,2	217,3	79,1	77,6	228,6	264,9	366,8	256,7
Saját tőke	1000 Ft/ha MT	2 371,9	2 386,1	2 416,1	2 372,4	2 820,7	2 468,6	2 406,4	2 970,0	3 066,6	3 118,2

Mutató	Mértékegység	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Termelésiérték-arányos jövedelmezőség	%	5,2	19,4	7,4	22,6	8,4	9,3	23,5	28,3	31,2	23,9
Össztőke jövedelmezősége	%	3,0	9,8	2,2	7,6	2,8	3,1	7,9	8,1	9,9	7,2
Saját tőke jövedelmezősége	%	2,5	16,5	2,4	9,2	2,8	3,1	9,5	8,9	11,9	8,2
Munkajövedelmezőség	1000 Ft/ÉME	827,8	2 322,6	966,5	1 729,7	1 258,9	1 167,7	2 062,9	2 230,2	2 899,0	2 175,0
Kis gazdaságok											
Bruttó termelési érték	1000 Ft/ha MT	485,3	703,9	916,9	732,5	697,2	788,7	1 384,7	1 547,4	1 840,9	1 549,4
Személyi jellegű ráfordítások	1000 Ft/ha MT	77,4	105,1	202,3	147,2	138,8	227,1	241,6	222,0	314,9	355,8
ebből: bérköltség	1000 Ft/ha MT	67,2	94,3	153,5	121,5	114,6	179,9	192,1	177,1	255,6	293,5
személyi jellegű egyéb kifizetések	1000 Ft/ha MT	0	0,1	0	0	0	2,9	2,1	1,4	2,3	0
Üzemi költségek összesen	1000 Ft/ha MT	596,9	589,6	729,7	662,9	670,1	1 033,7	1 240,9	1 269,8	1 401,6	1 592,7
Adózás előtti eredmény	1000 Ft/ha MT	-120,2	110,2	192,3	73,6	26,4	-246,6	82,9	267,1	431,3	-49,7
Saját tőke	1000 Ft/ha MT	4 011,6	3 266,4	2 415,1	2 929,4	2 845,0	4 223,5	5 482,7	5 455,6	5 975,3	6 068,8
Termelésiérték-arányos jövedelmezőség	%	-24,8	15,7	21,0	10,1	3,8	-31,3	6,0	17,3	23,4	-3,2
Össztőke jövedelmezősége	%	-2,6	3,2	6,8	2,3	0,9	-5,2	2,2	4,4	6,4	-0,6
Saját tőke jövedelmezősége	%	-3,0	3,4	8,0	2,5	0,9	-5,8	1,5	4,9	7,2	-0,8
Munkajövedelmezőség	1000 Ft/ÉME	-120,2	494,3	1 197,0	615,5	522,9	-217,1	849,0	1 640,1	2 090,5	677,7

Forrás: AKI Tesztüzemi Rendszer adatai alapján

kisgazdaságok termelése a vizsgálat utolsó évében kiemelkedően magas költségekkel járt.

A személyi jellegű ráfordítások tekintetében is a nagygazdaságok járnak az élen, itt lehetőség van a dolgozók részére magasabb béren kívüli juttatások kifizetésére is. A kisgazdaságokban a kiemelkedő termelési költségek egyik tényezője a személyi jellegű ráfordítás, amelynek értéke 2010–2014 között meghaladta a közepes gazdaságokét.

Az adózás előtti eredmény vizsgálata során megállapítható, hogy a nagygazdaságok esetében jó év volt 2007 (488,6 ezer Ft/ha) és 2013 (429 ezer Ft/ha), kedvezőtlen pedig 2009, amikor az eredmény alig haladta meg a 40 ezer Ft-ot hektáronként. A vizsgált időszakban a mutató értéke hektikusan változott: a közepes gazdaságokban a legalacsonyabb eredményt a 2005. (60,3 ezer Ft/ha), a 2007. (58,2 ezer Ft/ha) és a 2010. évben (77,6 ezer Ft/ha) regisztráltak, de ez még mindig magasabb volt, mint a nagygazdaságok esetében. Legeredményesebb éveknél pedig 2006 és 2013 mondható.

A közepes gazdaságok teljesítményének alakulása eltér a nagygazdaságokétól. Kiemelkedően jó évnél a 2006-os mondható, majd kisebb hullámszám mellett a bruttó termelési érték csökkent, enyhe fellendülést 2013-ban és 2014-ben láthatunk. 2011-ben, amikor a nagygazdaságok magas teljesítményt produkáltak, a közepesek átlagos üzleti évet zártak. A személyi jellegű ráfordítások jóval alacsonyabbak, 2014-ben 37%-a a nagygazdaságokban kimutatott értéknek. A személyi jellegű egyéb kifizetések értéke is jóval alacsonyabb, amelyek a betegszabadságra járó bért, valamint a cafeteriát foglalják magukban. A kisebb üzemméret az oka az alacsonyabb üzemi költségeknek is: kevesebb adminisztratív munkaerőt kell alkalmazniuk, mint a nagygazdaságoknak. Adózás előtti eredmény tekintetében ebben a gazdaságtípusban legrosszabb évnél 2005, 2007, 2009 és 2010 számított, amikor az nem érte el még

a 80 ezer Ft/ha-t sem. Legeredményesebb évnél a nagygazdaságokhoz hasonlóan a 2006. és a 2013. év volt mondható, 2006-ban, 2009-ben és 2012-ben pedig a közepes gazdaságok adózás előtti eredménye meghaladta a nagygazdaságokét.

A termelésiérték-arányos jövedelmezőség alacsonyabb, mint a nagygazdaságokban, mivel az alacsonyabb üzemi költség sem tudta ellensúlyozni az alacsony bevételeket. A munkajövedelmezőség mutatója tekintetében 2006 kivételével alacsonyabb értéket könyvelhettek el.

A kisgazdaságok bruttó termelési értékét vizsgálva megállapítható, hogy 5 év (2007, 2011–2014) kivételével rosszabbul teljesítettek, mint a közepes gazdaságok. Az üzemi költségek 2007. és 2010–2014. években magasabbak voltak a közepesekénél, ennek következtében az adózás előtti eredményük a vizsgált időszak alatt háromszor volt negatív. 2014-ben a magas bruttó termelési értékhez olyan magas üzemi költségek társultak, hogy a kisgazdaságok 49,7 ezer forint veszteséget voltak kénytelenek elkönyvelni.

A saját termelésű készletek változását megvizsgálva elmondható, hogy a 2005–2009 közötti időszakban folyamatos növekedés figyelhető meg, és 2010-ben a társas gazdaságok esetében ez a tendencia kismértékben megmaradt. 2010–2011-ben a kisgazdaságoknál jelentős, korábban felhalmozott saját termelésű készlet értékesítése történt meg, míg ez a folyamat a társas gazdaságokra 2012-ben volt jellemző, ami azt mutatja, hogy a kisgazdaságok a kedvezőtlen időszakot csak rövid ideig képesek elviselni, míg a nagyobb, illetve a társas gazdaságok hosszabb időre elegendő működési forrással rendelkeznek.

KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK

Az összes szőlőtermelő gazdaságot vizsgálva elmondható, hogy a bruttó termelési érték hullámzott: 2005–2010 között növekedés és csökkenés szabályosan felváltva

jelentkezett, majd 2011-től csökkenés volt a jellemző. Az ágazat munkaigényes jellege miatt a személyi jellegű ráfordítások az összes üzemi költség 19–26%-át tették ki. 2009–2011 között a saját tőke növekedése figyelhető meg, ami 2012-től gyengén csökken, de ennek mértéke alig haladta meg az 1%-ot. Az ágazatra összességében az eredményes gazdálkodás volt jellemző a vizsgált időszakban.

Társasági forma szerint már árnyaltabb a kép: az egyéni gazdaságok 2005-ben és 2010-ben veszteséget voltak kénytelenek elkönyvelni. Az üzemi költségen belül a személyi jellegű ráfordítások aránya szűkebb határok között mozgott (17–23%), melynek oka részben a nem fizetett segítő családtag munkája. 2009–2013 között jelentősen nőtt, majd 2014-ben kismértékben (2,5%) csökkent a saját tőke. A társas gazdaságokban a bruttó termelési érték magasabb, 2005-ben 6; 2011-ben pedig 10,8-szorosa az

egyéni gazdaságokénak. A személyi jellegű ráfordítások aránya az összes költségen belül 18–26% közötti. Társasági forma szerint az egy hektárra jutó termelési költség tekintetében is jelentős eltérés mutatkozik: 2007-ben 2,8; 2011-ben 13,7; 2010-ben pedig 35-szöröse az egyéni gazdaságokban számított értéknek.

Elmondható tehát, hogy a nagy üzemméretű, illetve a társas gazdaságok hektáronként nagyobb költséggel nagyobb termelési értéket hoznak létre.

Általánosságban a szőlőtermelőkre a készletezés a jellemző. Amennyiben nem alapanyag-termelőről beszélünk, úgy a késztermék állományának növekedése figyelhető meg a kedvezőbb időjárású években. A kisebb méretű gazdaságú és az egyéni gazdaságok nehezebben tudják megoldani a kedvezőtlen időjárású évek finanszírozását, így nekik a készleteiket ezekben az időszakokban értékesíteniük kell.

FORRÁSMUNKÁK JEGYZÉKE

- (1) 429/2008/EK Tanácsi rendelet. – (2) BARANYAI ZS. – TAKÁCS I. (2010): Willingness to cooperate among fieldcrop farms. An illustration from Hungary. *Acta Agriculture Scandinavica Section c Food Economics*, 7 (1) 11–24. pp. – (3) BARÓCSI Z. – WACHTLER I. – PÁLINKÁS I. (2008): A magyarországi szőlő- és bortermelés értékelése. XI. Nemzetközi Tudományos Napok, Gyöngyös. 304–311. pp. – (4) BIRÓ SZ. – NEMES G. (2014): Vidékfejlesztési támogatások, leadvások, eredmények. *Gazdálkodás*, 58 (3) 247–262. pp. – (5) BIRÓ SZ. (szerk.) – SZÉKELY E. – RÁCZ K. – FIELDSSEND A. – MOLNÁR A. – VARGA E. – MISKÓ K. (2014): *Innováció a magyar agrár- és vidékfejlesztésben*. Agrárgazdasági Kutató Intézet, Budapest, 134 p. – (6) BORBÉLYNÉ TAKÁCS K. – DUDÁS GY. – KOLOZSVÁRINÉ CSONTOS M. (2013): A fontosabb mezőgazdasági ágazatok költség és jövedelemtendenciái 2007–2011 között. *Gazdálkodás*, 57 (2) 181–189. pp. – (7) ERDÉSZ F.-NÉ – NYÁRS L. – POPP J. – POTORI N. – PAPP G. – RADÓCNÉ KOCSIS T. – UDOVECZ G. – VŐNEKI É. (2004): *A főbb mezőgazdasági ágazatok versenyképességének alakulása az európai uniós csatlakozást követően*. Európai Agrárpolitikai Tanulmányok, 50. – (8) FERENCZI M. (1995): *A kistermelés integrációjának átalakulása egyes kertészeti ágazatokban*. Kandidátusi értekezés. – (9) HARANGI-RÁKOS M. – SZABÓ G. (2012): A mezőgazdasági szervezetek gazdálkodásának vizsgálata a 2002–2009 közötti időszakban. *Gazdálkodás*, 55 (4) 358–366. pp. – (10) HEGYKÖZSÉGEK NEMZETI TANÁCSA (2016): *Magyarország szőlészeti és borászati helyzetéről*. Háttéranyag az ágazati stratégiához. 8–10., 17–19., 24–26. pp. – (11) KSH (2014): *Magyarország mezőgazdasága, 2014*. [Online.] – (12) LAKNER Z. – HAJDÚ I.-NÉ – KAJÁRI K. – KASZA GY. – MÁRKUSZ P. – VIZVÁRI B. (2007): Versenyképes élelmiszergazdaság – élhető vidék. *Gazdálkodás*, 51 (4) 1–13. pp. – (13) MAGDA S. – GERGELY S. (2004): Scientific approach to the strategy of the vine and wine sector with special regard to the Matraalja wine region. *Gazdálkodás*, 48 (8. ksz.) 95–109. pp. – (14) MAGYARORSZÁG KORMÁNYA: *B/3566. számú jelentés az agrárgazdaság 2013. évi helyzetéről*. I–II. kötet. Előadó: Dr. Fazekas Sándor földművelésügyi miniszter, Budapest, 2015. március – (15) POPP J. (2004): Vidékfejlesztés az Európai Unióban. *A Falu*, 19 (3) 45–62. pp. – (16) POPP J. (2014): Hatékonyság és foglalkoztatás a magyar mezőgazdaságban. *Gazdálkodás*, 58 (1) 58–74. pp. – (17) POPP J. – POTORI N. – PAPP G. (2010): A magyar tejevertikum diagnózi-

sa. *Gazdálkodás*, 54 (1) 81–91. pp. – (18) RADÓCZNÉ KOCSIS T. (2002): *Az Európai Unió új közös borpiaci rendtartásának termelési potenciált befolyásoló elemei és azok várható hatása a hazai termelési alapok változására*. Agrárgazdasági Tanulmányok. Agrárgazdasági Kutató Intézet, Budapest, (5) 7. 107. – (19) RADÓCZNÉ KOCSIS T. (2008): A borpiac középfokú kilátásai. *Gazdálkodás*, 52 (4) 312–321. pp. – (20) RADÓCZNÉ KOCSIS T. – ERDÉSZ F.-NÉ (2000): *A zöltség-gyümölcs és a szőlő-bor ágazatok hatékonyságának növelése és szabályozásának EU-konform továbbfejlesztése*. Agrárgazdasági Tanulmányok. Agrárgazdasági Kutató Intézet, Budapest, 14. sz. – (21) RADÓCZNÉ KOCSIS T. – GYÖRE D. (2006): *A borpiac helyzete és kilátásai*. Agrárgazdasági Tanulmányok. Agrárgazdasági Kutató Intézet, Budapest – (22) SZABÓ G. G. – BARTA L. (2014): A mezőgazdasági termelői szervezetek-szövetkezetek jelentőségének és helyzetének változása az EU-csatlakozás után. *Gazdálkodás*, 58 (3) 270. p. – (23) VÁGI F. (1996): Jövedelemrealizáció és újratermelési válság a mezőgazdaság gazdasági szervezeteiben. 137–147. pp. In: Bogyó T. (szerk.): *Agrárátalakulás, stabilizáció, modernizáció*. Magyar Tudományos Akadémia Agrárközgazdasági Bizottság, Budapest – (24) VALKÓ G. (2014): A gazdaságszerkezet változása 2000 és 2013 között. *Gazdálkodás*, 58 (3) 213. p. – (25) Varga T. (2007): Vertical price transmission between market operators in Hungarian agricultural product chains. *Studies in Agricultural Economics*, 106 41–70. pp.

**AN ANALYSIS ON THE PROFITABILITY OF WINE-GROWING ESTATES IN THE
LIGHT OF 2005-2014 FADN DATA**

By: Ábel, Ildikó – Hegedűsné Baranyai, Nóra

**Keywords: grape and wine production, profitability proportional to income,
profitability proportional to production value, work profitability, net liabilities.**

JEL Classification: Q12.

The present situation of the grape and wine industry is due to the combined effect of several factors. The economic impact of the political transformation, the global overproduction, the decrease in consumption, the changes in market needs, the increase in the number of grape- and wine-growing countries and the economic crisis worsening the financial situation can be pointed out. After losing the eastern markets, the wine export of our country has diminished by 70%. The subsidies had decreased, the new market institutions and management structures have evolved slowly (10).

The wine-growing area has decreased, the importance of individual estates has increased, while the importance of the corporate estates has dropped. It is necessary to introduce modern technologies to increase competitiveness, but the deficiency of funds is a serious obstacle.

The aim of our analysis is to examine how the profitability of wine-growing estates has changed according to plant size and business form in the period of 2005-2014, after joining the EU. We also examined whether the profitability proportional to production value, total equity, internal funds and work has changed in the industry.

Our analyses were performed based on FADN data of the Research Institute of Agricultural Economics.

The gross production value per hectare was the highest in all the estates of the industry in 2011. The operating expenses were the most significant in the same year, but the increase in expenses was lower than the production. Consequently, the stakeholders of the grape and wine industry could realize the second highest pre-tax profit in the period. However, 2013 was the most favourable year considering pre-tax profit. Producers could achieve lower production with much lower expenses, therefore profitability ratios were the best in 2013.

The income generated was hectic for enterprises of different scales. For large farms, 2007 was the most favourable year, but the same year was the worst for medium-sized enterprises. For small farms, 2013 can be considered the most successful, while they had to experience the biggest loss in 2010. In the period examined, large and medium-sized wine-growers were profitable, but small farms had to close three years with loss.

Both vertical and horizontal integration is inevitable in the industry, accordingly it is necessary to coordinate vine-growing and viticulture, as well as the activities of grape growers and wineries.